

De Blauwe Reiger in Nederland... Wel of wee? - I

Door A. A. Blok

De Blauwe Reiger is ongetwijfeld één van onze meest karakteristieke broedvogels. Ons polderlandschap zou zonder zijn bekende silhouet ondenkbaar zijn. Het is dan ook geen wonder, dat bekende Nederlandse ornithologen zich juist met deze soort hebben bezig gehouden. De namen van Thijssen, Verwey, Brouwer en Strijbos zijn dan ook middels de door hen aan deze vogel gewijde geschriften onverbrekkelijk aan de Blauwe Reiger verbonden. De reigerstudie van Verwey, over het paarvormingsgedrag zoals hij dat in 1924 in de kolonie „Stadwijck” op Goeree waarnam, is zelfs een klassiek werk geworden.

We schrijven nu 1973 en er is sinds Verwey zijn waarnemingen deed bijna een halve eeuw verstreken. Als we nu de talloze pagina's van onze recente vogelkundige tijdschriften doorbladeren is het verschil in aandacht voor de Blauwe Reiger, met vroeger vergeleken, opvallend. Of het nu de landelijke tijdschriften zijn, of de, gelukkig, talrijke plaatselijke periodieken: slechts sporadisch vinden we reiger-waarnemingen tussen de pagina-lange verslagen van waarnemingen van zeldzaamheden. Je zou bijna denken, dat de Blauwe Reiger een ornithologisch „stiefkind” is geworden, hoe onmogelijk dat biologisch ook is.

Toch is er, nationaal en internationaal, meer dan ooit behoefte aan een goed overzicht van de reigerstand in Nederland. Daarvoor zijn verschillende, maar niet erg verheugende, redenen. Allereerst staat de Blauwe Reiger als viseter aan de top van een voedsel-piramide. Daarmee staat hij aan een hoge pesticiden-belasting bloot (zie deel II) en kan ons belangrijke aanwijzingen geven over de biologische kwaliteit van ons milieu. In verschillende landen, o.m. in Engeland, wordt



Door toedoen van de mens is de Blauwe Reiger in de afgelopen eeuw hard achteruit gegaan.

Foto: Will H. van Schieveen

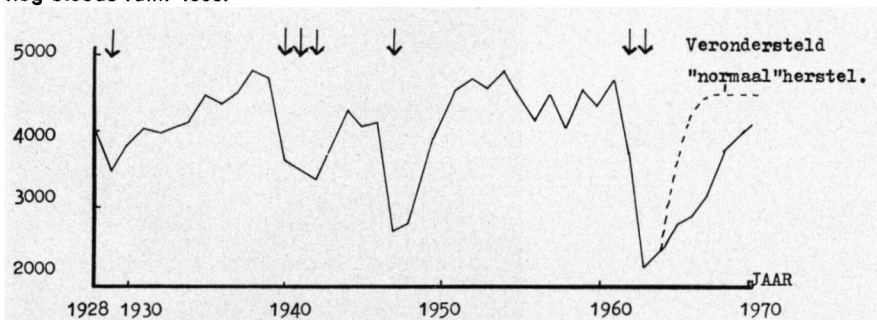
hierom door oecologen onderzoek aan deze soort verricht.

Ook uit natuurbeschermingsoogpunt bezien zijn gegevens over de Nederlandse reigerstand van veel belang. Hoewel in Europa geen zeldzame verschijning, is de Blauwe Reiger vooral door toedoen van de mens de afgelopen eeuwen hard achteruit gegaan. De reigerjacht met valken, zoals die vroeger werd uitgeoefend, getuigd van grote kolonies, die toen in de nabijheid van ondiepe en visrijke wateren overal voorkwamen. Vooral na de tweede wereldoorlog zijn de grote reigerkolonies overal in Europa geslonken en vaak verdwenen. Waarschijnlijk is ons land het enige, waar de aanblik van nederzettingen van Blauwe Reigers ter grootte van 100 paren of meer in het geschikte biotoop nog vrij „gewoon” is, al zijn ook bij ons de zeer grote kolonies van meer dan 500 nestelende reigerparen, die voor 1940 bestonden, verdwenen. De grote en middelgrote kolonies, die wij nog wel bezitten zijn dan ook een kostbaar bezit geworden. Alleen zij kunnen de herinnering aan de glorieuze natuurpracht van vroegere reigerijen levend houden.

Om echter klaarheid te verschaffen over de situatie van de Blauwe Reiger in ons deel van Europa zouden we de Nederlandse aantallen broedvogels moeten vergelijken met die van de ons omringende landen. Van de meeste van deze landen zijn recente tot zeer recente gegevens bekend, meestal verkregen uit de op nationale schaal verrichte tellingen. Het is dan droef te moeten vaststellen, dat juist wij, particuliere vogelaars, zowel als nationale instanties en instituten, het laten afweten. De laatste complete landelijke census van de Blauwe Reiger werd n.l. in 1956 voltooid. Nadien volgden nog partiële tellingen met schattingen van het landelijk totaal in het begin der zestiger jaren, maar dat is ook al tien jaar geleden. Willen we kunnen vaststellen wat de internationale betekenis is van de Nederlandse reigerpopulatie, dan moeten we daar nodig verandering in brengen. Vandaar ook dit artikel en de daarin vervatte oproep tot medewerking aan een landelijke telling van het aantal in Nederland broedende Blauwe Reigers in 1973. In feite zouden **jaarlijkse** tellingen, zoals die in Engeland bijvoorbeeld sedert 1928 (ja, u leest het goed) onder leiding van de British Trust for Ornithology gehouden worden, ook hier gehouden kunnen en moeten worden. Voorwaar een mooie taak voor het RIN, de Nederlandse Ornithologische Unie o.i.d. Waarom niet? Enfin, laten we eens bezien, wat dan wel bekend is.

Gegevens uit het buitenland

Een schat van gegevens over de veranderingen van de stand van de Blauwe Reiger is afkomstig uit **Engeland**, waar zoals vermeld, sinds 1928 in alle „counties” jaarlijks geteld wordt. Dit materiaal vormt zelfs het langste overzicht van de aantalsfluctuaties van één vogelsoort over een groot gebied, dat bestaat. Voor vele belangrijke onderzoekers, zoals David Lack e.a. vormt het uiterst belangrijk basis-materiaal, waarvan de waarde pas na jaren blijkt, zoals nu i.v.m. de pesticiden-problemen. Uit bijgaande grafiek (Fig. 1, ontleend aan „Bird-study”) is te zien, dat de Engelse Blauwe Reigers de afgelopen halve eeuw opmerkelijk constant zijn gebleven. Telde men in 1928 $\pm$ 4000 broedparen, in 1970 waren dat er nog steeds ruim 4000.



Figuur 1: Aantal bezette reigernesten in Engeland en Wales. (De pijlen geven de strenge winters aan).

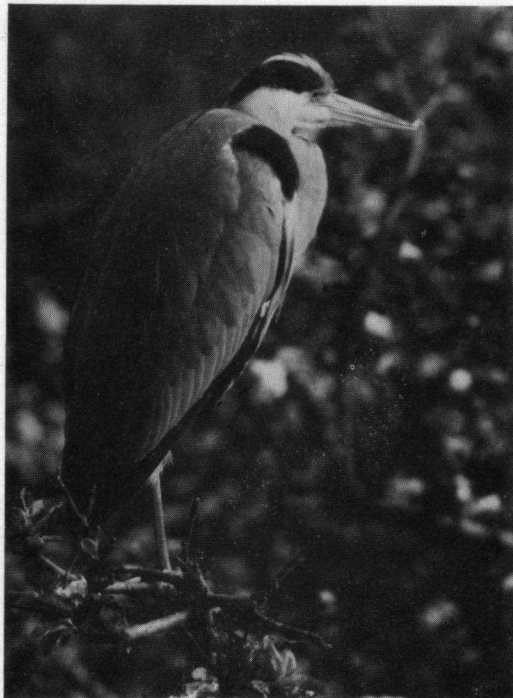
Ook in **Denemarken** is men goed geïnformeerd over de reigers. Landelijke tellingen organiseerden zij in 1910/11, 1927, 1944/45, 1952/53 en ten slotte in 1968. Aangenomen dat bij dergelijke onderzoeken een foutenmarge van 10% voor

kan komen, dan wijst de telling van 1968 met een totaal van 1883 paren ook in Denemarken op een vrij stabiele toestand sinds de tweede wereldoorlog (1953: 2037 nesten). Dit is echter enigszins verwonderlijk, omdat de soort in Denemarken nog best „in de lift” zou kunnen zitten gezien de areaal uitbreiding die in noordelijke richting plaatsvindt. Tot 1940 klopte hiermee ook de voortdurende toename, die de tellingen te zien gaven. Inmiddels bleek, dat een verschuiving plaats vindt van de oostelijke Deense eilanden naar het vaste land van Jutland, waar de omstandigheden niet altijd gunstig zijn in verband met het kappen van de bossen. Voorts is de Blauwe Reiger in Denemarken nog niet volledig beschermd. Een jaarlijks afschot van 4-5000 exemplaren, zoals de trieste cijfers zwart op wit aangeven (med. Vildtbiologisk Station, Kalø) doet daaraan, ondanks de beweringen van het tegengestelde door Deense collega's, geen goed.

In **Duitsland** is minder ijverig geteld, maar in 1961 en '62 werden zowel in de DDR als in de Bondsrepubliek landelijke tellingen gehouden. In de DDR bleken toen $\pm$ 2100 paren te broeden, waarbij opvallend is, dat er slechts 2 kolonies waren, die meer dan 100 paren telden (ter vergelijking: alleen in Noord-Holland zijn dat er al 5!), terwijl er slechts 10 kolonies waren, die tussen de 50 en 100 nesten telden. Problemen verband houdend met de aldaar voorkomende viskwekerijen leiden echter tot afschot.

In **West-Duitsland** werden in 1961/62 4625 nesten vastgesteld, waarvan bijna de helft in Niedersachsen. Vergeleken met de vooroorlogse toestand van 16.000 paren in **geheel** Duitsland betekent het totaal van ca. 6700 paren van deze beide tellingen een enorme achteruitgang. De mens wordt hiervoor in hoofdzaak verantwoordelijk gesteld. Na 1962 zijn in Duitsland regionale tellingen gehouden, die verdere vermindering in de zuidelijke gebieden te zien geven, maar plaatselijk, in de betere Noordduitse biotopen, enige vooruitgang.

In **België** is door Verheijen in 1966 een uitvoerige samenvatting over de stand gepubliceerd. Daaruit blijkt dat de zaken er, over de afgelopen 50 jaar bezien, zeer slecht voorstaan. Uit de vrij gedetailleerde informatie blijkt, dat de Belgische populatie vanaf 1900 twee keer een toename vertoonde: van 1910 tot 1920 en onmiddellijk na 1945. De eerste top bewoog zich tussen de 400 en 670 paren de tweede tussen de 735 en 840 paren. Nadien volgde een snelle neergang tot...



Er is nationaal en internationaal meer dan ooit behoefte aan een goed overzicht van de reigerstand.

Foto: A. A. Blok

174 à 179 paren in 1965. De laatste jaren is er weer sprake van enige vooruitgang. Over **Frankrijk** is in dit opzicht weinig bekend. In ieder geval is er sprake van een ten minste tot 1966 verdergaande achteruitgang, zie zeer waarschijnlijk een voortzetting is van de vooroorlogse vermindering. Van 1962 tot 1966 zou er al een afname zijn van 2500 tot 1200 paren.

Bezien we nog even het andere, noordelijke uiterste van de ons „omgevende” reigerpopulaties, dan kunnen we voor **Noorwegen** geen aantallen vinden, daar in dit reusachtige gebied geen tellingen gehouden zijn. Zeker broeden er enige honderden paren en zeer opvallend is hier de voortdurende en snelle uitbreiding van de broedplaatsen naar het noorden. Dit soort is hier aan een enorme en belangwekkende expansie bezig, die klaarblijkelijk met de optredende klimaatveranderingen samenhangt. Er komen zelfs enkele kolonies van 50 tot 100 paar voor, maar de meer noordelijke vestigingen zijn klein en jaarlijks wisselend van plaats.

Dezelfde expansie vindt op bescheidener schaal plaats in **Finland**, waar de soort de noordelijkste uitloper van de Botnische Golf bereikt heeft, maar nog steeds een zeer schaarse broedvogel is.

In **Zweden** daarentegen is de soort blijkens een zeer recente telling uit 1970 mogelijk stabiel, maar de telling was niet volledig en zal voortgezet worden. Er werden meer dan 500 broedparen vastgesteld, waarvan slechts één kolonie 75 paar telde en alle overigen minder dan 40 paar.

In **Ierland** schijnt de soort stabiel te zijn (1964: 939 p.), terwijl in **Schotland** een in deze eeuw voortdurende afname geconstateerd wordt.

Van de belangrijke populaties in de **Balkan en de Donau-landen** is weinig bekend. Gezien de waterstaatkundige werken, die vooral in het Donau-bekken worden uitgevoerd is weinig goeds te verwachten uit deze landen. Vasiliu constateert in zijn boek uit 1968 ook voor **Roemenië** een achteruitgang in de laatste halve eeuw. Het is zeer goed mogelijk, dat de afname van de Blauwe Reiger in deze landen (gerekend vanaf het begin van deze eeuw) in dezelfde orde van grootte ligt als de enorme teruggang in Duitsland. De bescherming in Oost-Europese landen wordt soms nog economisch bepaald (het „nuttig-schadelijk” principe). Omdat de visvangst daar in reigergebieden vaak van belang is stemt dit bepaald niet optimistisch.

In het algemeen kan dus gesteld worden dat de blauwe reigerstand in geheel Europa in deze eeuw achteruitgegaan is. Slechts in enkele landen is er op bescheiden niveau een stabilisatie opgetreden.

Alleen in Scandinavië kan gesproken worden van enige toename, die echter tegenover de achteruitgang van waarschijnlijk tienduizenden paren over geheel Europa geen enkel gewicht in de schaal legt.

Deze teruggang, die soms plaats vond ondanks de regionale beschermingsmaatregelen, schijnt hier en daar enigszins tot staan gebracht te zijn. Maar in plaats van afschot of kappen van nestbomen doemen alweer andere gevaren op. (zie verder). Bovendien komt de bescherming in vele landen maar traag op gang. In West-Duitsland bijvoorbeeld is de soort pas sinds 1968 en in de meeste deelstaten alleen in het broedseizoen beschermd.

De situatie in Nederland

Thijssen was ook hier de eerste om een poging te doen een landelijk overzicht van de stand van de Blauwe Reiger te verkrijgen. De bescherming van de soort was toen in het geding: er bestond zelfs een „Commissie Reigers en Aalscholvers” die blijkbaar deze „kwelijke” vis-consumeerders nauwlettend in het oog hield. De enquête van Thijssen in 1908-1909 was verre van volledig, maar toch durft hij na een nader onderzoek het aantal broedende reigers in 1911 in een rapport aan deze commissie op 12-15.000 te schatten, nadat hij in 1910 al eens met 6-8000 een gokje gewaagd had. De waarheid zal ook hier wel in het midden gelegen hebben, een aantal van 10.000 of iets meer nesten is gezien latere tellingen niet onmogelijk.

Na Thijssen wordt dr. G. A. Brouwer de grote animator van de reiger-tellingen. In 1926 verschijnt van zijn hand een grote publicatie, die in alle latere geschriften op dit gebied in ons land doorwerkt. Vanaf dat jaar verzamelt hij zelf zoveel gegevens als mogelijk is en bezoekt in de dertiger jaren een aanzienlijk deel der kolonies. Dit resulteert in een tweede landelijk overzicht in de jaren van 1935 tot en met 1938. Alle kolonies worden door hem genummerd, hetgeen latere tellingen een

gemakkelijke vergelijkingsbasis geeft. Nadien onderbreekt de oorlog dit werk enigszins, maar de draad wordt al spoedig weer opgevat als in 1949 het Staatsbosbeheer (door Sj. Braaksma en prof. dr. M. F. Mörzer Bruyns) een groot-scheepse telling organiseert, waarbij zelfs de gemeentebesturen aangeschreven worden. Daarna neemt het RIVON het werk over en in 1956 wordt op soortgelijke manier als in 1949 een census uitgevoerd, waarvan helaas het uitvoerige verslag van de hand van Mörzer Bruyns en Schuilenburg nooit gepubliceerd is. Wel publiceert J. van der Ven, op zijn beurt werkend voor het RIVON, in 1962, van deze telling de gegevens per provincie benevens een verspreidingskaartje, dat hier is overgenomen (zie fig. 2). Dit is het laatste volledige overzicht dat van de Neder-

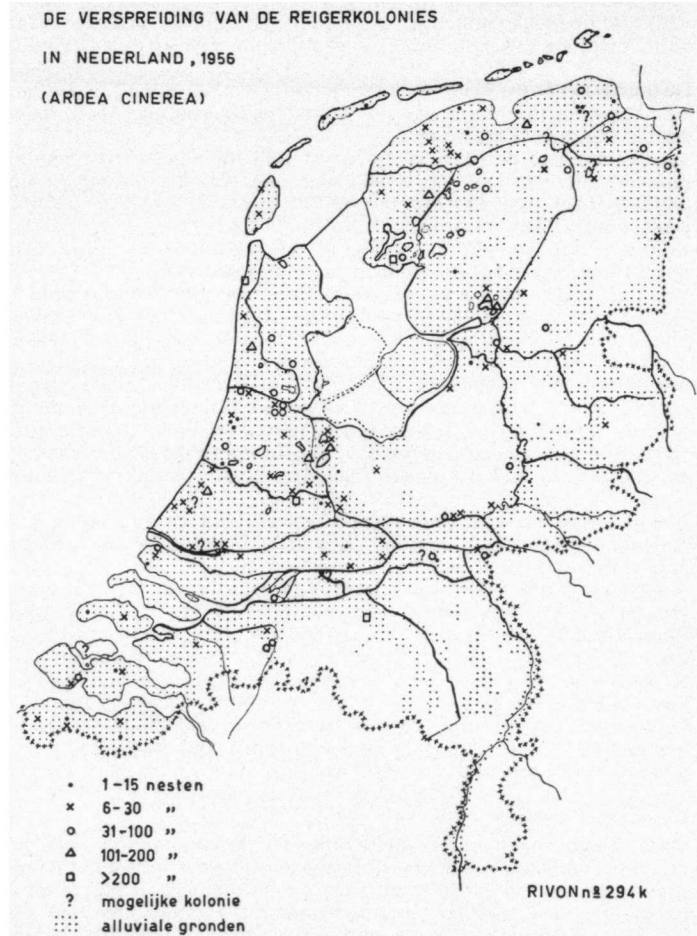


Fig. 2.

landse Blauwe Reigers is verzameld en gepubliceerd. Daarna verzamelt het RIVON in de persoon van Van der Ven nog enige gegevens, die leiden tot globale schattingen van de aantallen in 1961, 1963 en 1964. Zelfs dan blijkt dr. Brouwer nog actief, want de ruwe schatting van het aantal broedparen in 1961 blijkt op door hem gedane tellingen te berusten. Daarna vinden geen georganiseerde tellingen meer plaats en ook onderzoek van het RIN-archief levert een vrijwel blanco conduite staat van de Blauwe Reiger op. Slechts in de regionale „Avifauna's" en in enkele gepubliceerde streekoverzichten, bv. van Oome over de Biesbosch en van Boer over Noord-Holland, zijn nog gegevens te vinden over de periode na 1964. Het is moeilijk uit deze, met de Deense telserie vergelijkbare reeks conclusies te trekken over de ontwikkeling van de Nederlandse blauwe reigerbevolking in de

afgelopen halve eeuw, hoewel verschillende auteurs dit toch gedaan hebben. Wat is n.l. het geval?

Zoals uit de Engelse tellingen blijkt (zie fig. 1) hebben strenge winters grote invloed op de reigerstand o.m. als gevolg van het afsterven van het overwinterende deel van de reigerbevolking. De stand in het op een strenge winter volgende broedseizoen is dan bij ons, waar de Blauwe Reiger voor ongeveer 50% standvogel is, vrijwel geheel afhankelijk van de terugkerende trekvogels. De reigers piegen zich na deze sterke terugval meestal in enkele jaren te herstellen tot het oude peil. Deze „Engelse” situatie doet zich zeker ook bij ons voor. Daardoor is het niet juist de tellingen van vóór 1940 te vergelijken met die uit de na-oorlogse periode: vielen de laatste alle onmiddellijk ná strenge tot zeer strenge winters, de voor-oorlogse betroffen tellingen gedaan gedurende perioden van opeenvolgende zachte winters. Hierdoor geven de recente tellingen even zovele dieptepunten van de populatie, terwijl de oudere tellingen een beeld geven van de tussen deze dieptepunten gelegen, min of meer stabiele fase, die op een veel hoger peil ligt (zie fig. 1).

Ook op andere gronden zijn de verschillende telgegevens niet goed vergelijkbaar. Het zou te ver voeren hier nu diep op in te gaan, maar een enkele opmerking hierover lijkt me terwille van de duidelijkheid noodzakelijk.

Ten eerste is daar de kwestie van de teldata. Reigerkolonies plegen, zoals door vele waarnemers van de verschillende tellingen opgemerkt werd, pas in de loop van mei hun maximale bezetting te bereiken. Tellingen omstreeks half april, zoals dat in de na-oorlogse tellingen aan de medewerkers geïnstueerd werd, geven dan ook in doorsnee een uitkomst die vele procenten, vaak 10 tot 20%, te laag liggen. Het vergelijken van tellingen samengesteld uit gegevens van zeer verschillende teldata, maar vooral uit april (1949, 1956, 1963-'64) met tellingen met relatief veel mei-gegevens (1925, 1935-'37) is ook daardoor niet zonder meer mogelijk.

„Last but not least” is daar het tere punt van de betrouwbaarheid der opgegeven waarnemingen. Het over het hoofd zien van kolonies is bij dergelijke landelijke tellingen vrijwel onvermijdelijk en, omdat dit meestal kleine kolonies betreft, ook

Figuur 3, samengesteld uit eigen waarnemingen, geeft een goed beeld van de uiteenlopende bezettingsgraad, die in verschillende kolonies op een bepaald tijdstip kan worden aangetroffen. Ieder jaar kan de maximale bezetting op een ander moment vallen in iedere kolonie. In de jaren met een hoge bezetting heb ik achter herhaaldelijk kunnen vaststellen, dat na een vrij stabiele periode in de tweede helft van april en begin mei er later nog een „golf” nieuwe broedvogels arriveert, die soms 25% van het reeds aanwezige aantal paren omvat (zie fig. 3-I). Bij uitzondering is het omstreeks half-april bereikte peil vrijwel gelijk aan het latere maximum (zie fig. 3-II).



Fig. 3: Bezetting kolonies in de loop van het broedseizoen. I = Amsterdam 1972 ('Oosterpark' en 'Frankendael'), II = Midden-Beemster 1968.



Paartje eenjarige broedvogels van kolonie in bloeiende boomgaard.

Foto: A. A. Blok

niet bezwaarlijk. Een belangrijker foutenbron schuilt echter in het misverstand, dat reigerkolonies omdat ze zo opvallend zijn ook gemakkelijk te tellen zijn. De ervaringen onder andere opgedaan met de diverse „Avifauna's", die de laatste jaren verschenen zijn, stemmen echter bepaald niet optimistisch. Een enkel voorbeeld ter illustratie: voor 1970 geeft een Avifauna voor Noord-Holland-noord 206 broedparen op, terwijl het werkelijke aantal dat jaar maar liefst rond de 500 paren lag! Oorzaak van deze toch wel pijnlijke fout waren o.m. een opgave van een kolonie, die 18 paar zou tellen, terwijl dat er in feite ... 98 waren, in een ander geval werden 16 bezette nesten opgegeven waar er 45 paren nestelden etc. Ook bij heel andere tellingen waren verschillen van 30 tot 50% tussen waarnemingen van dezelfde kolonies in hetzelfde jaar niet ongewoon.

Andere oorzaken van deze toch te veel voorkomende fouten, die meestal tot te lage uitkomsten leiden, kunnen behalve te vroege teldata ook echte telfouten zijn. Deze kunnen het gevolg zijn van onervarenheid van de waarnemer, waardoor kleine nesten, die laat in het seizoen veel voorkomen, niet als bezet worden getoet of geheel over het hoofd worden gezien. Ook het effect van verstoring, i.c. het wegvliegen van wel nestelende maar nog niet broedende vogels e.d., moet niet onderschat worden. Voor een nauwkeurige indruk van het aantal broedparen zijn dan ook meerdere tellingen per broedseizoen, bij voorkeur met behulp van schetskaartjes, noodzakelijk.

Hoezeer het tegendeel ook het geval lijkt, het nauwkeurig tellen van de maximale bezetting van een reigerkolonie is lastiger dan veelal aangenomen wordt. Hopelijk weerhoudt dit niemand ervan om dit voorjaar aan onze landelijke telling mee te doen!

In het onderstaande staatje zijn ten slotte de resultaten van alle tellingen en schattingen samengevat:

Aantallen in Nederland broedende paren van de Blauwe Reiger.

1908/09	1925	1935-'37	1949†	1956†	1961	1962	1963†
± 10.000 ?	± 7425	± 8040	± 4540	± 5118-5168	± 5000	6 à 7000	3,5 à 4000

(† = jaar volgend op 1 of meer strenge winters. De schatting voor 1961 lijkt weinig betrouwbaar).

Met het besprokene voor ogen is de omvang van de achteruitgang sinds het begin van de tellingen niet vast te stellen, hooguit zou dit kunnen worden afgeleid uit de vergelijking van de stand uit 1925 en 1962, waarbij de laatste echter slechts een schatting is, gebaseerd op een onvolledige telling en dus niet vergelijkbaar met de telling van Brouwer uit 1925.

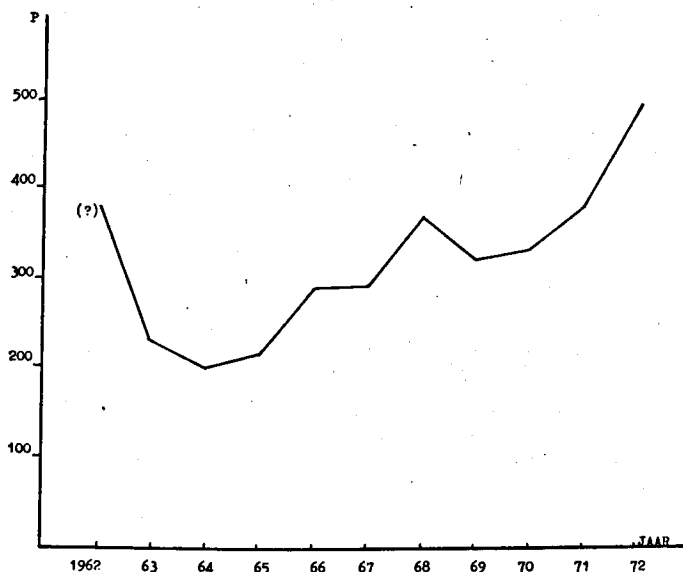


Fig. 4: Aantal broedparen van de Blauwe Reiger (= p) in zes Noordhollandse kolonies.

Over het verloop van de reigerstand in de zestiger jaren dus na de uitzonderlijk strenge winter van 1963, die velen zich nog zullen herinneren, kan toch nog iets gezegd worden. Zowel in Engeland als in Nederland leidde deze extreme winter tot een terugslag van 30-50%, die in ons land zelfs aanleiding was de Blauwe Reiger van toen af aan ook in het broedseizoen te beschermen. Vanaf 1964 heb ik in 6 kolonies in Noord-Holland ('Amsterdamse Bos', 'Frankendael', 'Oosterpark', 'Wester-Amstel', alle gelegen in of bij Amsterdam, en verder te Stompetoren en Midden-Beemster) gedurende de maanden januari tot en met mei regelmatig tellingen uitgevoerd. Het resultaat hiervan is weergegeven in bijgaande grafiek (fig. 3). Hieruit blijkt duidelijk dat de populatie zich, met een kleine inzinking in 1969, in sterk opwaartse richting beweegt. Dit beeld is blijkens aanvullende gegevens uit andere Noordhollandse kolonies representatief voor de situatie in deze provincie. De permanente bescherming sinds '63 is hiertoe zeker een belangrijke bijdrage geweest. Een dergelijke toename pleegt gepaard te gaan met vestiging van nieuwe kolonies en ook dat gebeurde de laatste jaren prompt. (**Robbenoord**, **'Donkere Duinen'**). Nu is dit beeld natuurlijk niet zonder meer toepasselijk op de situatie in de rest van het land. Het kan goed mogelijk zijn, dat we te maken hebben met een concentreren van de hoofdmacht in de beste gebieden. In ieder geval blijkt wel uit inmiddels verzamelde waarnemingen uit andere delen van het land, dat zeker in sommige kolonies deze tendens ook te bespeuren is. Met name in de vrij forse toename van 1971-'72 ook elders zeer opvallend. Enkele voorbeelden illustreren dit:

	Menkemaborg (Gr.)	Hitzum (F.)	Leeuwarden (F.) (Oude Begraafpl.)	Br. Blesbosch (De Dood)
1971	107	32	113	10
1972	88	± 50	143	24
Waarnemer:	R. S. W. Wentzel	U. Rijpma	H. Eikhoudt	D. Fey

De meeste gepubliceerde 'Avifauna's', laatstelijk nog die van Midden-Nederland (ook daarvan bleek een aantal gegevens onjuist), geven een algehele achteruitgang in de laatste decennia met enig herstel na de klap van '63 in het einde van de zestiger jaren.

Inmiddels zijn wél alle zeer grote kolonies van soms meer dan 500 paren, zoals die vroeger op 'Gooilust' (1925: 1035 nesten!), op 'Maurick' (1937: 528 nesten) en

Bergen (1936: 558 nesten) aanwezig waren, naar het schijnt definitief afgenomen of verdwenen. Maar intussen zitten we alweer aardig in de 'honderdjes' en is er bijv. in Noord-Holland de florerende kolonie bij Zaandam, waar in 1972 liefst 267 bezette nesten geteld werden, terwijl op de 'Nijenburgh' te Heiloo ook de 'magische' grens van 200 werd overschreden: op 1 mei '72 telde ik er 231 bezette nesten.

Om vast te stellen hoe het er nu precies voor staat met onze Blauwe Reigers willen we dus in 1973 wederom een krachtige poging wagen van alle Nederlandse kolonies gegevens te verzamelen. Op lezers van 'Het Vogeljaar' doen we dan ook een beroep zich met ondergetekende of de heer M. Roos (Burg. Verstegestraat 26, Westzaan, tel. 02980-87214) in verbinding te stellen.

Laat van u horen, als u ook maar iets weet van broedende reigers!

● A. A. Blok, Vrijheidslaan 60 III, Amsterdam-1010, tel. 020-711745

D. M. van Kampen: Successful cleaning of oiled birds in Holland.

Marine Pollution Bulletin 2(9): 140-142. (1971)

In de ondertitel staat dat het een nieuwe schoonmaak- en behandelmethode voor olieslachtoffers onder de zeevogels betreft, die het mogelijk maakt ze snel weer in zee te doen terugkeren. In feite gaat het verhaal over zwanen, ganzen en Meerkoeten, die doorgaans niet tot de zeevogels worden gerekend. Voorts is in de meeste gevallen een tijdperiode opgegeven van één tot drie maanden tussen de opgegeven datum van reinigen en die van loslaten, wat nog niet bepaald erg kort is. Bovendien blijkt nergens uit in welke staat de dieren werden losgelaten en is de controle op de waterafstotendheid van de veren tamelijk ridicul.

Het is dan ook een verhaal van de Stichting voor Vogel-Olieslachtoffers uit Vlaardingen; een Stichting die bewondering afdwingt door de activiteiten en bekend is door de frequente publiciteit, inclusief televisieoptredens, en hun afwijkende uitleg van de realiteit.

Jon Tinker: New hope for oiled seabirds

New Scientist, 1 februari 1973

Dit overzichtje wijst op enkele belangrijke publicaties over twee principieel totaal verschillende reinigingsmethoden van zeevogels. De ene is ontwikkeld door de 'Research Unit on the Rehabilitation of Oiled Seabirds', te Newcastle (U.K.), de andere is een methode van Naviaux en Pittman van de 'National Wildlife Health Foundation' (U.S.A.), die door de Raad van Europa wordt verspreid, met als datum 17 oktober 1972.

Hoe voorbarig vaak dergelijke verhalen worden gepubliceerd, blijkt wel uit het feit dat Naviaux hier totaal terugkomt op zijn kort tevoren gepubliceerde methode 'Aftercare of oil-covered birds', van juli 1971.

Onderzoek naar de behandelingswijze van olievogels is altijd op het NIOZ op zeer beperkte schaal verricht. Door de uitbreiding van de faciliteiten is men daar thans in staat het gedrag van de behandelde vogels onder meer natuurlijke condities te volgen. Ook enkele particulier optredende vogelverzorgsters hebben daar de door hen behandelde dieren ter beproefing onder 'zeecondities' aangeboden.

De resultaten zijn zodanig dat het alleszins de moeite waard lijkt, hierop in één van de volgende nummers terug te komen. Het blijkt namelijk mogelijk zelfs van een totaal met ruwe olie overdekte, nog levende zeevogel of andere vogel binnen drie weken tijd weer een volkomen gezonde zeevogel te maken, en dat zonder veel hokus-pokus middelen.

Of dit hoop betekent voor de olieslachtoffers is voor mij de vraag; het geeft wel hoop voor de mensen die persoonlijk graag iets direct voor zo'n slachtoffer willen doen.

C. Swennen